

Högsta domstolen
Box 2066
103 12 Stockholm

Överklagande av en hovrättsdom – grovt sexuellt ofredande

Klagande

Riksåklagaren
Box 5553
114 85 Stockholm

Målsäganden Sekretess B
Företräds av riksåklagaren

Motpart

HA

Ombud och offentlig försvarare: advokaten Anders Ericson

Överklagat avgörande

Svea hovrätts dom den 6 oktober 2025 i mål B 2200-24

Yrkande

Jag yrkar att Högsta domstolen såvitt gäller åtalspunkterna 1-2, 4-9, 11-12, 14-15 och 17 dömer HA för grovt sexuellt ofredande till ett längre fängelsestraff än vad hovrätten bestämt.

Målsäganden Sekretess B yrkar att Högsta domstolen fullt ut ska bifalla hennes yrkande avseende skadestånd för kränkning i enlighet med hennes framställan vid tingsrätten och i hovrätten.

Frågan i målet

Den fråga som enligt min uppfattning är av intresse ur prejudikatsynpunkt är vilken betydelse det har vid upprepad sexualbrottslighet, särskilt i form av sexuella ofredanden, att det har förekommit ett beroendeförhållande i form av en arbetstagar-arbetsgivarrelation mellan brottsoffret och gärningsmannen när brottslighetens allvarlighetsgrad ska bedömas. Det gäller i målet sålunda vilken påverkan på rubriceringen av de enskilda gärningarna den omständigheten har

att HA varit arbetsgivare för målsägandena, Sekretess A, B, C och D, som alltså varit hans arbetstagare, med prov- eller visstidsanställning. Fråga är om HA genom att ha utnyttjat denna situation kan anses ha visat sådan särskild hänsynslöshet vilket enligt 6 kap. 10 § fjärde stycket brottsbalken särskilt ska beaktas vid bedömningen av om brotten ska rubriceras som grova och hur brotten slutligen ska rubriceras.

Bakgrund

HA åtalades under 17 åtalpunkter för olika sexualbrott mot de fyra angivna målsägandena. Åtalet omfattade, utöver ovan angivna överklagade åtalpunkter vilka samtliga avsåg grovt sexuellt ofredande, med undantag av en åtalpunkt som åklagaren hade rubricerat som grovt sexuellt övergrepp (åp 2), försök till grovt sexuellt övergrepp eller grovt sexuellt ofredande (åp 3), grovt sexuellt övergrepp (åp 10), sexuellt ofredande (åp 13) och grovt sexuellt ofredande (åp 16). Åklagaren gjorde gällande att brotten, med undantag av en åtalpunkt som avsåg skrivna meddelanden (åp 13), skulle bedömas som grova med hänsyn till att den tilltalade hade visat särskild hänsynslöshet då målsäganden varit anställd och tilltalade hennes chef samt att gärningen inträffat på arbetsplatsen eller en arbetsrelaterad fest. Tingsrätten dömde HA för grovt sexuellt övergrepp (åp 10), försök till sexuellt övergrepp (åp 3) och sexuellt ofredande (åp 1-2, 4-9, 11-12, 13-14 och 17) till påföljden fängelse ett år och sex månader. Tingsrätten ogillade åtalet såvitt gäller åtalpunkterna 15-16. Beträffande åtalpunkten 10 angav tingsrätten att gärningen i sig var så allvarlig att brottet skulle bedömas som grovt sexuellt övergrepp. När det gäller de åtalade grova sexuella ofredandena angav tingsrätten att varken någon av gärningarna i sig eller i förening med att de riktat sig mot anställda var tillräckligt för att rubricera något av brotten som grovt. Målsäganden Sekretess B tillerkändes 200 000 kr av yrkade 280 000 kr för kränkning. I övrigt bifölls hennes skadeståndsyrkande fullt ut.

Hovrätten ändrade tingsrättens dom på så sätt att HA jämväl dömdes för sexuellt ofredande enligt åtalpunkten 15 samt för upprepade fall av sexuellt ofredande enligt åtalpunkterna 1, 9 och 17. Hovrätten skärpte straffet till fängelse två år. Hovrätten ändrade inte skadeståndet till Sekretess B. I sina domskäl angav hovrätten att det grova sexuella övergreppet i åtalpunkten 10, som tingsrätten angett, är det allvarligaste brottet och har ett straffvärde om i vart fall ett års fängelse. Även flera av de andra brotten angavs vara av allvarligt slag. Vidare anförde hovrätten att i försvårande riktning bör beaktas att brotten har riktat sig mot flera målsägande som befunnit sig i en beroendeställning till HA eftersom de har varit rädda att förlora sina anställningar och att han i egenskap av arbetsgivare har utnyttjat deras beroendeställning. Hovrätten hänvisade vidare till tingsrättens domskäl såvitt gäller rubriceringen av de sexuella ofredandena.

Sekretess B har meddelat Åklagarmyndigheten att hon önskar att riksåklagaren för hennes talan i Högsta domstolen.

Rättslig reglering

Om ansvar för sexuellt ofredande stadgas i 6 kap. 10 § brottsbalken. Bestämmelsen fick sin nuvarande lydelse genom lagändringar vilka trädde i kraft den 1 augusti 2022. Brottet delades då upp i sexuellt ofredande mot barn och sexuellt ofredande, varvid det senare omfattar vuxna och barn som fyllt femton år. I samband med lagändringen sågs straffskalorna över. För sexuellt ofredande mot barn infördes en ny straffskala endast innefattande fängelse, högst två år, medan straffskalan för sexuellt ofredande behölls oförändrad, nämligen böter eller fängelse högst två år. Vidare infördes ett grovt brott med rubriceringen grovt sexuellt ofredande mot barn, alternativt grovt sexuellt ofredande med straffskalan fängelse i lägst sex månader och högst tre år. Bestämmelsen i 10 § är subsidiär till sexualbrotten i 1-9 §§ (Jfr. rättsfallet NJA 2016 s. 129). Här nedan kommer endast de bestämmelser som rör vuxna och barn som fyllt femton år att beröras.

10 § andra stycket anger vilka handlingar som omfattas. Den första gruppen är blottande eller vad som i lagkommentaren benämns som exhibitiva åtgärder. Det är tillräckligt att en person utsätts och det behöver inte ha skett offentligt. Åtgärden ska vara ägnad att väcka obehag. Till den andra gruppen hör att genom ord eller handling ofreda en person på ett sätt som är ägnat att kränka personens sexuella integritet. I det enskilda fallet behöver gärningen sålunda inte nödvändigtvis ha väckt något obehag eller ha upplevts kränka personens sexuella integritet. I uttrycket ligger också att det inte är tillräckligt för straffbarhet att en person i ett enskilt fall upplever sig ha blivit utsatt för obehag eller ha fått sin sexuella integritet kränkt. (Se Bäcklund, A., m.fl., Brottsbalken, En kommentar, 6 kap. 10 §, Elektroniska versionen, utgåva 2025.)

I 10 § fjärde stycket anges vad som särskilt ska beaktas vid bedömningen av om ett brott är grovt, nämligen om fler än en förgripit sig på offret eller på annat sätt deltagit i övergreppet eller om gärningsmannen med hänsyn till offrets låga ålder eller någon annan omständighet visat särskild hänsynslöshet. Gradindelningen motiverades med syfte att åstadkomma mer nyanserade bedömningar av straffvärdet. Det angavs kunna handla om kvalificerade sexuella beröringar, som dock inte är att bedöma som sexuella handlingar, såsom beröring av könsorgan, stjärt eller bröst. Det kan också handla om gärningar som inte innefattar sexuella beröringar men som ändå är allvarliga. I praxis förekommer försvårande omständigheter som t.ex. betvingande, förnedrande inslag, att målsäganden var ung eller i en utsatt situation och att fler än en gärningsman deltagit i kränkningen. Regeringen anförde att införandet av grova brott kan leda till att domstolarna beaktar försvårande omständigheter i

ökad utsträckning och således till mer nyanserade bedömningar av straffvärdet. Därmed kan en skärpt reaktion för de allvarligaste och mer hänsynslösa gärningarna åstadkommas. (Se prop. 2021/22:231 s. 73 f.)

När det gäller kvalifikationsgrunderna var regeringens uppfattning att den omständigheten att gärningsmannen visat särskild hänsynslöshet bör utgöra en sådan och att bestämmelsen borde utformas i enlighet med den i bl.a. bestämmelsen om våldtäkt. Vidare angavs exempel på där gärningsmannen utnyttjat offrets situation. Det kan vara fråga om att offret varit fosterhemsplacerad, bott på särskilt boende, befunnit sig på en avskild plats ensam med gärningsmannen eller på grund av sömn, allvarlig rädsla eller berusning befunnit sig i en särskilt utsatt situation. Sådana gärningar där gärningsmannen på ett hänsynslöst sätt utnyttjat offrets situation borde enligt regeringen bedömas strängare än i dag. (Se a. prop. s. 75 f.)

I författningskommentaren till fjärde stycket angående vad som särskilt ska beaktas vid bedömningen av om ett brott är grovt anges att uppräknningen inte är uttömmande. Bedömningen av om en gärning är att betrakta som grovt brott ska göras utifrån alla omständigheter vid brottet. Uttrycket särskild hänsynslöshet omfattar en mängd tänkbara försvårande beteenden, såväl sådana som är hänförliga till offrets situation som sådana som är hänförliga till karaktären av angreppet. Gärningsmannen kan t.ex. anses ha agerat särskilt hänsynslöst om gärningsmannen har utnyttjat att offret befunnit sig i en utsatt situation eller skyddslös ställning eller om offret var i beroendeställning till gärningsmannen. (Se a. prop. s. 91 f.)

Gällande praxis kan Svea hovrätts dom den 28 november 2024 i mål B 8688-24 nämnas. I rättsfallet dömdes en taxichaufför för grovt sexuellt ofredande efter att ha befunnits skyldig till att i bilens baksäte ha tryckt och klämt på en kvinnlig passagerares underliv innanför hennes byxor men utanpå hennes trosor och shapingplagg. Den tilltalade ansågs genom sitt agerande ha visat särskild hänsynslöshet genom att ha utnyttjat sin ställning som taxichaufför liksom att målsäganden var berusad och i övrigt befann sig i en särskilt utsatt situation. Straffvärdet befanns uppgå till fängelse i sju månader. Med beaktande av att den tilltalade skulle komma att förlora sin taxiförarlegitimation bestämdes påföljden till fängelse i sex månader.

Ytterligare ett avgörande är Göta hovrätts dom den 17 juni 2025 i mål B 1810-25. En läkare inom beroendevården stod åtalad för sexualbrott begångna mot tre olika kvinnor däribland fyra fall av grovt sexuellt ofredande mot en kvinna som varit hans patient. Dessa gärningar skulle i tre fall ha bestått i att den tilltalade antingen efterfrågat och tagit emot bilder på målsäganden av sexuell natur och i ett fall att den tilltalade själv skickat en bild och text med sexuellt innehåll till målsäganden. Hovrätten bedömde att den tilltalade hade gjort sig skyldig till ett fall av grovt sexuellt ofredande och tre fall av sexuellt ofredande

av normalgraden. I det fall brottet hade ägt rum under den tid då den tilltalade var målsägandens förskrivande läkare ansågs han ha visat särskilt hänsynslöshet genom målsägandens beroendeställning i följd varav detta brott skulle bedömas som grovt sexuellt ofredande. Eftersom de övriga brotten hade ägt rum efter att patientförhållandet hade upphört rubricerades dessa som sexuellt ofredande av normalgraden.

Ett annat avgörande är Hovrätten över Skåne och Blekinges dom den 13 oktober 2025 i mål B 3040-25. En man befanns skyldig till grovt sexuellt ofredande av en kvinna som han hade träffat i samband med en utekväll. Både mannen och kvinnan var berusade när de senare följdes åt efter en efterfest. Kvinnan hade lagt sig ned på marken i en park när mannen lade sig bakom henne med blottat könsorgan som han hade fört mot kvinnans rumpa utanpå hennes kläder. Mot bakgrund av att kvinnan var mycket berusad och att mannen utnyttjat hennes hjälplösa tillstånd skulle gärningen enligt domstolarna rubriceras som grovt sexuellt ofredande.

Ytterligare ett avgörande är Svea hovrätts dom den 30 september 2025 i mål B 8907-24. En man befanns av hovrätten skyldig till att ha rört vid en naken kvinnas underliv och rumpa medan hon sov. Hovrätten fann att den tilltalade hade visat särskild hänsynslöshet genom att ha utnyttjat att hon befann sig i en utsatt situation. Att kvinnan inte uppfattade gärningen medförde enligt hovrätten att den inte kunde ses som lika allvarlig som annars. Efter en helhetsbedömning rubricerade hovrätten brottet som sexuellt ofredande av normalgraden.

Min bedömning

I målet är det fråga om fyra målsägande i 20-30-årsåldern som har blivit utsatta för upprepade handgripliga sexuella ofredanden innefattande bl.a. beröring av bröst, kön och rumpa samt ovälkomna pussar eller kyssar. Det har varit fråga om gärningar både utanpå och innanför kläderna. HA har även, som både tingsrätten och hovrätten funnit utrett, övertygats om ännu allvarligare gärningar i åtalpunkterna 3 och 10 där den senare är den allvarligaste och närmast har överfallskaraktär. Den har också bedömts som grovt sexuellt övergrepp och den först nämnda som försök till sexuellt övergrepp.

Samtliga gärningar har riktat sig mot kvinnor som varit anställda av HA i hans affärsverksamhet som bedrev försäljning av bl.a. kläder. HA har sålunda varit målsägandenas chef och arbetsgivare. Samtliga målsäganden har utöver den beroendeställning som alltid råder mellan en arbetstagare och dennes arbetsgivare befunnit sig i ett särskilt utsatt läge med anledning av hur deras anställningsförhållanden sett ut. De är också många år yngre än den tilltalade.

Sekretess A, B och D har varit provanställda under tre månader och Sekretess C hade en visstidsanställning under sommaren 2023.

Det kan också konstateras att HA inte har varit främmande för att inför kunder och andra besökare vara närgången mot målsägandena och krama och på andra sätt ta på dem när de arbetade ute i butiken. Detta innebär att de svårligen har kunnat avbryta HAs förehavanden eller lämna platsen och att de som iakttagit gärningarna kunnat få intrycket att målsägandena hade godtagit att ha annat än en sedvanlig anställningsrelation till sin chef och arbetsgivare. De gärningar som inte har ägt rum på arbetsplatsen har ägt rum i samband med en personalfest på Sågmyra herrgård när målsägandena rimligen förväntades närvara.

Mot bakgrund av vad jag har anfört anser jag att det står klart att målsägandena har befunnit sig i en mycket utsatt situation när brotten begicks och att HA har utnyttjat detta förhållande. Det är såvitt gäller åtalspunkterna 1, 9 och 17 också att märka att det har varit fråga om brott vid upprepade tillfällen.

Omständigheterna kring gärningarna är därmed sådana att HA måste anses ha visat särskild hänsynslöshet. Vid en samlad bedömning av omständigheterna anser jag att HA därför bör dömas för grovt sexuellt ofredande gällande samtliga överklagade åtalspunkter och att straffet därmed också bör skärpas.

Prövningstillstånd

Enligt 54 kap. 10 § första stycket 1 rättegångsbalken får prövningstillstånd meddelas om det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av Högsta domstolen (prejudikatdispens). För att bevilja prövning enligt denna punkt krävs alltså att ett avgörande av Högsta domstolen blir av generell betydelse för bedömningen av framtida mål som innehåller liknande frågeställningar.

Det kan konstateras att sedan bestämmelsen om grovt sexuellt ofredande infördes år 2022 har ett mycket begränsat antal avgöranden prövats i överrätt. I endast ett fall, ovan nämnda dom från Göta hovrätt, har det varit fråga om grovt sexuellt ofredande med hänsyn till beroendeställning. I det rättsfallet framstår gärningen i sig – att efterfråga och ta emot bilder – som mindre allvarlig än flertalet ofredanden i detta mål, men däremot är beroendeförhållandet tydligt, om än av annat slag än i detta mål. Det finns behov av vägledning gällande i vilka fall en beroendeställning mellan gärningsperson och offer i form av anställningsförhållande kan konstituera sådan särskild hänsynslöshet som kan leda till att det är fråga om ett grovt brott. Det aktuella målet rör sexuella kränkningar av varierande slag och allvarlighetsgrad och kan därför tänkas ge god vägledning i dessa frågor. Mot bakgrund härav anser jag att målet lämpar sig väl för en prövning i Högsta domstolen.

Frågan om gradindelning och straffvärdebedömning vid sexuellt ofredande finns med på Åklagarmyndighetens lista över prioriterade prejudikatfrågor för år 2025.

Om Högsta domstolen meddelar prövningstillstånd bör ett sådant tillstånd kunna meddelas med utgångspunkt i vad hovrätten har funnit utrett rörande de aktuella gärningarna och HAs uppsåt till dessa.

Bevisning m.m.

Om prövningstillstånd meddelas på det sätt jag har föreslagit kan målet avgöras utan huvudförhandling. I sådant fall åberopar jag inte någon bevisning. För det fall Högsta domstolen skulle komma att meddela prövningstillstånd på något annat sätt förbehåller jag mig rätten att återkomma med bevisuppgift och synpunkter på målets fortsatta handläggning.

Eva Thunegard

Tord Edlund

Kopia till:

Utvecklingscentrum

Åklagarkammaren i Falun (AM-130977-23)

Kammaråklagaren Joel Henning